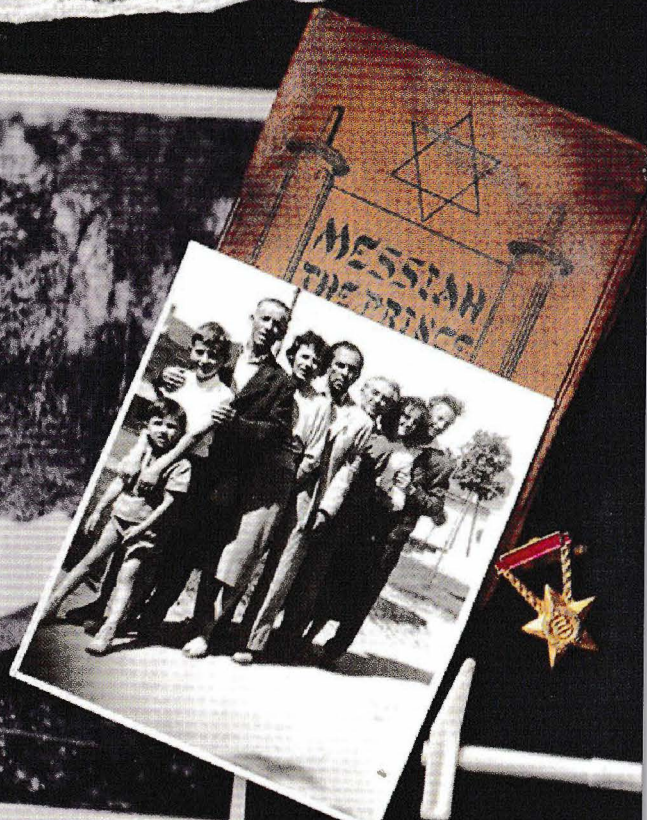

ZSIDÓ POLITIKAI, KULTURÁLIS ÉS TUDOMÁNYOS FOLYÓIRAT
2026. január / XXXVIII. évfolyam 1. szám / 1700 Ft

szombat

Szomszédok

Dombi Gábor, Karády Viktor, Kunt Gergely, Klacsmann Borbála,
Novák Attila, Rozgonyi Lia és Pelle János írásai

Dombi Gábor

ZSIDÓK ÉS SZOMSZÉDAIK AZ ORCZY-HÁZBAN

Csupán öt hónappal azután, hogy 1795-ben báró Orczy József megvásárolta az Országúton álló egyik pesti háza melletti Angol Királynőhöz címzett fogadót, szerződést kötött a pesti zsidókkal egy zsinagóga kialakítására. Az Orczy-házbeli zsidóság 141 éves története kezdődött meg ezzel az aktussal. A több épület egybegyűrásával kialakított, hatalmas területen fekvő és álló kétemeletes bérház adott később otthont zsinagógáknak, itt jött létre a pesti zsidók első tanácssterme, archívuma, kórháza majd iskolái is. Az épülethez sok legenda fűződött, amelyeket a 1937-es lebontása után is továbbszínezt a nosztalgizáló és az adatok ellenőrzésére rest utókor.

Az Orczy család és a pesti zsidók között 1796. április 15-én 6 éve kötött első megállapodást Groszmann Zsigmond rabbi-történész nyomán ismerjük. Eszerint Orczy József báró négy hónap alatt, augusztusig egy imaházat (*Bethaus*) alakít ki a közösség számára, tehát a történészi vélekedéssel ellentétben nem szobákat kínált a bérlet, és a kialakítás költsége sem a zsidó híveket terhelte. Az éves bérleti díjat, 250 forintot a háborús időkben felértékelődött ezüsttel kellett fizetni. Orczy József megígérte, hogy az imaterem feletti padlást nem adja ki bérbe – ne zavarhassa senki a templom békéjét –, és a zsidó ünnepek alatt az átjárókat tisztán tartatja. Az Orczy-ház kapós lehetett: minden szögletére akadhatott jelentkező bérlő, de látható, hogy gondok lehettek a ház takarításának feladataival. A hitközségnek köteleznie kellett magát, hogy „istentiszteletével nem fogja zavarni a ház lakóinak nyugalma”. Tehát a házban lakók egy – jelentősebb – része nem volt zsidó, és a háztulajdonos tekintettel volt a nem zsidó bérlők érdekeire is.

A 18. és 19. század fordulóján született város és ország-leírások is megemlékeznek arról, hogy az Orczy-házban áll a zsinagóga, ahol a zsidó kereskedők laktak. De ebben az időszakban még kisebbségben voltak itt a zsidó lakók. 1805-ben a nem zsidó Trattner nyomda is beköltözött az Orczy-házba, ahol 1832-ig működve adta ki – sok egyéb mellett – magyar nyelvű folyóiratait és a korszak legnagyobb alkotóinak műveit Kazinczytól Széchenyiig.

Az 1820-as zsidó összeírás idején 20 családot, 128 főt vettek számba az Orczy-házban, miközben az épületben 45 lakóhelyiség volt kiadva. A 20 zsidó család is tágan értendő, hiszen az összeírásban a családtagokkal együtt lakó rokon, segéd, sőt keresztény háztartási alkalmazott is szerepelt. Ha átlagosnak tekintenénk az egy lakásra eső létszámot (6,4 fő), úgy az egész házban akár 288 ember is élhetett. Mellettük sokan voltak olyanok, akik a helyben lévő boltokba, raktárakba, műhelyekbe, s a nyomdába csak dolgozni jártak, ugyanis ahhoz drága volt az ittlakás, hogy egy munkás is megengedhesse magának. Például a zsidó iskola 1814-es indulásakor szerződötten tanítók egy negyedéves lakbért sem tudtak volna kifizetni éves jövedelmükből, leszámítva az iskola főtanárát, az évi 1000 forint fizetéssel szerződötten és később kitért Carl Johann Kollmannt.

A házról szóló visszaemlékezések mindegyike felidézi a nyüzsgést, a sokaságot. Gyerekek sokan voltak: az 1820-as összeírás szerint a legnagyobb gyermekáldással a hitközség volt jegyzője Feuchtmann Simon büszkélkedhetett, aki 42 évesen 8 gyereket nevelt 38 éves, Julianna nevű, vele együtt Óbudáról származó feleségével. Ebben az évben a legzsúfoltabb lakás Wahrmann Izrael (1755–1826) rabbié volt: gyerekeivel és unokáival együtt 11-en laktak benne. A szülő nőket a házban lakó Rosina Haim zsidó bábaasszony segítette, akinek neve felbukkan az 1827-es városi címjegyzékben. Pár évvel később, 1833-ban a lakók 36 százaléka volt gyermek.

Az Orczy-házban 1830 végére elkészült a nagy zsinagóga kibővítése és közvetlenül mellette felépült egy új zsinagóga

Az Orczy-ház 1913-ban (Fotó: Fortepan / Schmidt Albin)

is, a modernnek Kultusztemploma. Trattnerék nyomdájukkal a belvárosi saját házukba költöztek, s ezt követően az Orczy-ház lakóinak többsége zsidó volt, de a házban mindig is laktak nem zsidók is hol többen, hol kevesebben.

Nem maradt fenn arról visszaemlékezés, dokumentum, újságcikk, hogy bármi megzavarta volna a zsidók és nem zsidók együttélését a házban belül, egyetlen kivétellel, az 1831-es kolerajárvány idején.

A kolera Orczy-házi megjelenésekor már az egész városban tombolt, s legfőképpen a zsidók többsége által lakott Terézvárosban. Groszmann Zsigmond rabbi-történész több írásában is megemlíti ezt a válsághelyzetet. 1918-ban arról írt, hogy egy lakó néhány óra alatt 36 személyt betegített meg, kik közül 25 hunyt el. A történetet – nem jelölt – zsidó levéltári források alapján újra feldolgozta 1937-ben, *Húsz halott az Orczy-házban* címmel.

„A házmaster kolerás lett és szeptember 3-án bele is halt betegségébe. A hatósági utasítás szerint a halottat 12 órán belül el kellett volna temetni, de a házmaster felesége és anyja tiltakoztak a gyors temetés ellen. Hiába szorgalmazták a

ház aggódó lakói a házgondnoknál, Mayer Ferenc urasági ügyvédnél a halott eltávolítását, hiába sürgette azt nála a város által kiküldött „Stadt-Wacht-meister”, az ügyvéd tétlen maradt. A temetetlen hulla 30 órán át terjesztette a fertőzést, úgyhogy 3 nap alatt a háznak 45 lakója megbetegedett és húszan meg is haltak. Erre valóságos forradalom ütött ki a házban az ügyvéd ellen, aki óvatosságból családjával együtt kiköltözött fertőzött házból, mit sem törődve a veszélyeztetett lakókkal. Ezek az ügyvéd lakásának „Gang-Gatter”-jét, folyosó rácszatát letörték, ablakait bezúzták és úgy követelték a hatósági intézkedés végrehajtását. Az őszi ünnepek előtt maga a hitközség is kénytelen volt a két új templomot bezárni és az istentiszteleteket póthelyiségekben megtartani. Ebből azután megindult a pörök áradata és kölcsönös feljelentések folytán egész a nádorig jutott az ügy. Szepessy Ferenc tanácsnok, Pisztory Jakab alkapitány és Lechner Károly alügyész kivizsgálása és feljelentése alapján a városi tanács a családjaikért aggódó lakosokat felmentette a csendháborításért járó büntetés alól, a házmaster feleségét és anyját ellenszegülésért megdorgálta, a kötelessége teljesítését elmulasztó

Ein Verzeichnis der Wohnungen der Juden 1820.

Nr.	Namen der Wohnung in Wien	Wohnungszahl Stück	Wohnungszahl Personen	Wohnungszahl Personen	Wohnungszahl Personen
1	Joseph Raitz	200	500		
2	Joseph Raitz	400	100		
3	Joseph Raitz	100	100		
4	Joseph Raitz	100	100		
5	Joseph Raitz	100	100		
6	Joseph Raitz	100	100		
7	Joseph Raitz	100	100		
8	Joseph Raitz	100	100		
9	Joseph Raitz	100	100		
10	Joseph Raitz	100	100		
11	Joseph Raitz	100	100		
12	Joseph Raitz	100	100		
13	Joseph Raitz	100	100		
14	Joseph Raitz	100	100		
15	Joseph Raitz	100	100		
16	Joseph Raitz	100	100		
17	Joseph Raitz	100	100		
18	Joseph Raitz	100	100		
19	Joseph Raitz	100	100		
20	Joseph Raitz	100	100		
21	Joseph Raitz	100	100		
22	Joseph Raitz	100	100		
23	Joseph Raitz	100	100		
24	Joseph Raitz	100	100		
25	Joseph Raitz	100	100		
26	Joseph Raitz	100	100		
27	Joseph Raitz	100	100		
28	Joseph Raitz	100	100		
29	Joseph Raitz	100	100		
30	Joseph Raitz	100	100		
31	Joseph Raitz	100	100		
32	Joseph Raitz	100	100		
33	Joseph Raitz	100	100		
34	Joseph Raitz	100	100		
35	Joseph Raitz	100	100		
36	Joseph Raitz	100	100		
37	Joseph Raitz	100	100		
38	Joseph Raitz	100	100		
39	Joseph Raitz	100	100		
40	Joseph Raitz	100	100		
41	Joseph Raitz	100	100		
42	Joseph Raitz	100	100		
43	Joseph Raitz	100	100		
44	Joseph Raitz	100	100		
45	Joseph Raitz	100	100		
46	Joseph Raitz	100	100		
47	Joseph Raitz	100	100		
48	Joseph Raitz	100	100		
49	Joseph Raitz	100	100		
50	Joseph Raitz	100	100		
51	Joseph Raitz	100	100		
52	Joseph Raitz	100	100		
53	Joseph Raitz	100	100		
54	Joseph Raitz	100	100		
55	Joseph Raitz	100	100		
56	Joseph Raitz	100	100		
57	Joseph Raitz	100	100		
58	Joseph Raitz	100	100		
59	Joseph Raitz	100	100		
60	Joseph Raitz	100	100		
61	Joseph Raitz	100	100		
62	Joseph Raitz	100	100		
63	Joseph Raitz	100	100		
64	Joseph Raitz	100	100		
65	Joseph Raitz	100	100		
66	Joseph Raitz	100	100		
67	Joseph Raitz	100	100		
68	Joseph Raitz	100	100		
69	Joseph Raitz	100	100		
70	Joseph Raitz	100	100		
71	Joseph Raitz	100	100		
72	Joseph Raitz	100	100		
73	Joseph Raitz	100	100		
74	Joseph Raitz	100	100		
75	Joseph Raitz	100	100		
76	Joseph Raitz	100	100		
77	Joseph Raitz	100	100		
78	Joseph Raitz	100	100		
79	Joseph Raitz	100	100		
80	Joseph Raitz	100	100		
81	Joseph Raitz	100	100		
82	Joseph Raitz	100	100		
83	Joseph Raitz	100	100		
84	Joseph Raitz	100	100		
85	Joseph Raitz	100	100		
86	Joseph Raitz	100	100		
87	Joseph Raitz	100	100		
88	Joseph Raitz	100	100		
89	Joseph Raitz	100	100		
90	Joseph Raitz	100	100		
91	Joseph Raitz	100	100		
92	Joseph Raitz	100	100		
93	Joseph Raitz	100	100		
94	Joseph Raitz	100	100		
95	Joseph Raitz	100	100		
96	Joseph Raitz	100	100		
97	Joseph Raitz	100	100		
98	Joseph Raitz	100	100		
99	Joseph Raitz	100	100		
100	Joseph Raitz	100	100		

Wien 1788 4470

Egy lap az Orczy-ház 1820-as bérlőlistájából.
(A szerző felvétele. Forrás: MNL)

házigondnok ügyvédnek megbüntetését pedig az ügyészségre bízta.”

Ha ez nem lett volna elég, az állásában egyébként megtartott fiskális a megbetegedésekre való tekintettel bezáratta a zsinagógákat az őszi ünnepek előtt, így más imahelyet kellett ezek helyett keresni.

A „zsidó Orczy-ház” fénykorának az 1830 és 1850 közötti éveket tekinthetjük, a lakókról a leg részletesebb adatok is ebből az időszakból állnak rendelkezésre. Ekkor a pesti zsidóság második nemzedéke vette át a közösség vezetését, akiknek Bécs kínálta az orientációt szellemi és gazdasági szempontból is. Felépült a reprezentatív Kultusztemplom, s modernizálódott a hitélet, majd 1836-ban ismét rabbi költözött a házba (Schwab Löw, 1794–1857), s az Orczy-ház eljutott a zsidó társadalomtörténeti csúcspontjára. A korszak összeírásainak és bérlőjegyzékeinek összevetéséből látható, hogy a ház lakói között ekkor már alig van nem zsidó – az Orczy család ott

lakó ügyvédje és házmestere és a kávéház akkori bérlője, Bauer Sebestyén nem volt az. A zsidó lakók e korban a pesti zsidó középosztály felső rétegét képviselték. A hitközségi elit lakásai is a házban voltak, itt volt a tanácsterem, s innen intézték a pesti zsidóság minden ügyét.

Az 1844-es összeírás különlegessége a nagyszámú hitközségi alkalmazott Orczy-házbeli elszállásolása: ez a fizetés természetbeni része volt. Itt lakott Schwab Löw rabbi 7 szobás, 2 előszobás lakásban, amihez konyha, éleztár, padlás és fűkamra is tartozott. A rabbi és felesége mellett 10 gyermekük; Schwab édesanyja, Rachel; feleségének anyja: Pfeiffer Rebecka; és sógora: Pfeiffer Ignác élt itt. A 13 fős családot velük lakó két keresztény szolgálo, Hofser Rozália és Réda Anna látta el. Hely hiányában a szomszédokhoz kényszerült a rabbi család zsidó szakácsnője. Az összeírásban szerepel rabbisegéd (dayan), prédikátor, „hitközségi szolgálo” és „községi szolga”, akik valójában a közösség jól fizetett alkalmazottai voltak, akik béréből még szolgálo tartására is futotta. Laktak itt kántorok, a zsidó szociális intézmények vezetői, de zsidó diákok is. Az 1840-es években főként az új rabbi és a zsidó községi alkalmazottak formálták Orczy-ház arculatát.

A jómódú nagy- és terménykereskedők száma a házban 1844-re 15-ről 6-ra csökkent, a valóban sikeres emberek továbbköltöztek az épületből. Az ekkori összeírás fontos eleme, hogy az Orczy-ház történetében először nyerhetünk adatokat az üzleti életben való részvételre kényszerülő vagy azt választó nőkről is. Az özvegy Polaschek Rozália órásnő Csehországból származott, aki már Pesten született Ignác fiával és Fanny nevű gyámleányával és két „legényével”, a pesti Diamant Péterrel és a tatai Deutschländer Dáviddal lakott együtt. A nikolsburgi özvegy Holitscher Borbála szatócsné önálló családfőként került az összeírásba, a már pesti illetőségű lányával, Annával és Móric fiával. Minden bizonnyal az ő gyermeke a tőle külön összeírási számon felvett, de szomszédos lakásban élő Holitscher Farkas gabonakereskedő. A legidősebb vállalkozó nő a 68 esztendő, eltendorfi (Ókörtyéves) születésű nagykereskedő, özvegy Raitz Sarolta, aki a Kittsee-ben született szakácsnéjával, Weizer Terézzel lakott a házban.

Az 1857-es összeírásban már kevés a hitközségi alkalmazott, hiszen a Dohány utcai zsinagóga építésével a hitközség is új helyet keresett magának, és a régi lakók Pesten nívósabb helyen vagy éppen külföldön találtak maguknak új otthonot. A hitközség kivonulásával megkezdődött az Orczy-ház átalakulása a zsidó (alsó-)középosztály otthonává. Az 1880-as évekre újabb első generációs pestiek lakják be a házat. A kávé Strasser Ármán Pápáról és felesége, Klein Teréz Bicskéről; Karinthy Frigyes apósa, az újvidéki születésű zsinagóga Böhme Ignác Ipolyságról; Wassermann Jónás vendéglős Ludányból érkezett a városba. S a ház elmúlása előtti utolsó letelepedők közé tartozó Deutsch – majd Dombi – Sándor posztókereskedő a Tolna megyei Györkönyből érkezett Budapestre.

A zsidókkal együtt – hullámzó létszám-
ban – nem zsidók is lakták az épületet,
nem kis részben cselédek, szolgák, de
kisebb-nagyobb urak is. A 20. század előtt
az Orczy-házban ingyenes lakást kapott a
báró család ügyvéde. Hatásköre kiterjedt
a bevételek biztosítására, a család helyi in-
gatlanjainak kezelésére, karbantartására,
építkezések irányítására, a könyvelés ve-
zetésére, a gyakori perek vitelére és a vá-
rosi hatóságok előtt a család képviselésére.
Az Orczy család a 19. században nagy te-
hetséggel vagy szerencsével választotta ki
képviselőit. Volt közöttük egykori tábla-
bíró, későbbi rendőrkapitány és ország-
bíró, országgyűlési képviselő vagy éppen
leendő Afrika-kutató is. Mindegyikük vál-
lalt közszereplést, részt vettek a nemzeti
és politikai mozgalmakban, illetve szak-
mai szerveződések elősegítésében. Az év-
század utolsó harmadában a családot Ho-
dossy Imre ügyvéd, országgyűlési képviselő, sok leendő poli-
tikus mentora és tanácsadója szolgálta. Ő a ház 1903-as beom-
láskor lakását elveszítve javasolta a ház kezelésének átalaki-
tását, egy részvénytársaság létrehozását. Segítője az 1887-től
szintén az Orczy-házban lakó dr. Draskovich István volt.

Az Orczy-házi bérlőlistákban találhatók olyanok is, akik az
Orczy család megbízásából végezték az
épületben munkájukat. Ők elsősorban
mérnökök és építészek voltak. 1822-ben a
rabbi szomszédjaként, majd az 1829-es
listában is szerepel Zofahl Lőrincz, aki
1830-ban a zsinagógák építését vezette.
Nagybátyja, Czofahl Mihály az artézi kút
fúrásával kísérletezett évekig, s a földszin-
ten kapott egy apró udvari üzlethelyiséget.

Az Orczy-házban működött pékség, sütő-
de egyik tulajdonosa sem volt zsidó. A pesti
születésű, de polgárjogot csak 1843-ban ka-
pott Liebner József római katolikus volt, az
őt követő Szevera Gyula pék és felesége
Anna evangélikus, majd a címjegyzékben
1898-ban felbukkanó Schreiner Rezsőről
csak azt tudjuk, hogy nem zsidó. Helyi szol-
gáltatást nyújtott Mihelics József fodrász.
Az itt működött sapkakészítő Paczek Ven-
del kisüzemmé fejlesztette műhelyét.

Az Orczy-házban dolgozott a 19. szá-
zad első harmadában az egyik legneve-
sebb és a magyar kultúrára alapvető hatást
gyakorló nyomda, a Trattner-, majd Tratt-

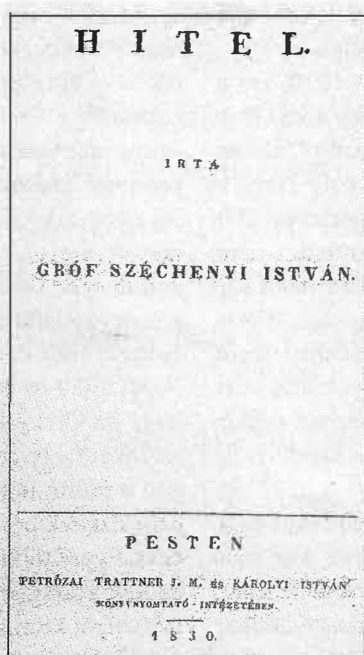

Az eredetileg német, avagy öreg zsinagóga. A hagyományhűek, majd az orthodoxok imahelye
az Orczy-házban. Készült 1935 körül. (Forrás: MAOIH Levéltár)

ner-Károlyi nyomda. A Trattner család a 18. század közepétől
volt jelen a Monarchia könyv- és papírpiacon. Johann Thomas
Trattner 1783-ban megnyílt nyomdája a harmadik volt Pesten,
amelynek vezetője néhány év múlva rokona, Trattner Mátyás
lett, aki 1813-ban fiának, Trattner János Tamásnak (1789–
1824) adta át nyomdát. A Trattner család vagyonát az egyházi

kiadványok, tankönyvek, kalendáriumok és
állami, városi nyomtatványok elkészítése
biztosította, s magyar kultúrába való befek-
tetésük inkább szellemi elkötelezettségük
és nem a piaci potenciál jele volt. A nyomda
jövőtéből az Orczy-házban megfordult a
magyar irodalmi élet elitje, Kazinczytól
az itt szerkesztősködő Vörösmarty Mihá-
lyig. Könyvei megjelentetését Széchenyi Ist-
ván is a Trattner-Károlyi kiadóra bízta, az
Orczy-ház kulturális öröksége az országos
érdeklődést és pénzügyi sikert hozó *Hitel*.
Azáltal, hogy Trattnerék tudományos, iro-
dalmi, gazdasági és hírlapot adtak ki, ki-
emelkedően járultak hozzá a magyar iroda-
lom elindulásához, nyelvi formáinak kiala-
kulásához.

Már az 1805-ös pesti címjegyzékből tud-
ható, hogy Trattner Mátyás mellett itt dolgo-
zott Franz Kassa szücs, Dószegi Gábor és
Fischer András asztalos. Az 1822-ből fenn-
maradt bérlőjegyzék szerint a sok helyiséget
bérlő Trattnernek mellett a nem zsidó bérfize-
tők között volt özvegy Wittemberg; az isme-

Széchenyi István *Hitel* c. művének cím-
oldala (első kiadás) a nyomda/kiadó
nevével (Forrás: Wikipédia)

Az Orczy-ház 1936-ban. (Forrás: FSZEK)

retlen foglalkozású Catharina Brühl, Heinrich Kreiner; Martin Geiger; az évi 1600 forint lakbért fizető Frau von Csuzy; és az utónévvel nem szereplő, de több helyiséget bérlő Ehrenstamm. 1829-ben a Trattnerék helyett már a házban lakó Károlyi István vezette a kiadót és a nyomdát, Landau Lénárd pedig a festőiskoláját. Itt intézte üzleti ügyeit Josef Huber és egy von Losonczy. S még itt élt az időközben kisebb, csak évi 1200 forintos lakásba költözött Csuzyné önmagysága.

A legmagasabb rangú bérlő – de nem lakó – 1820-ban a második udvarban évi 400 forintért helyiséget bíró „Graf Bolza”, illetve az 1829-es listában egy „Graf Dessöffy”, aki az ún. régi házban egy földszinti helyiség bérlője volt. Hogy a bérlemény nem lehetett kisméretű, azt az ára mutatja: évi 500 forintot fizetett érte. Az 1839-es lakólistában feltűnik a nem zsidó Bauer Sebestyén, a kávéház bérlője és Bittermann Károly nyomdász, a szabadkai nyomda 1844-es alapítója. Bittermann három elemivel, 1816 körül került Trattnerékhez, majd a nyomda által támogatott külföldi tanulmányút után tért vissza 1823 után. Amíg a nyomda az Orczy-házban működött, addig a Trattnerék szolgálatában állt, majd a Landerer és Heckenast nyomdában dolgozott.

E korszakot követően az Orczy-ház nem zsidó lakói csak véletlenszerűen bukkannak fel a címjegyzékekben, sajtóban, levéltári gyűjteményekben, mint Eduard Stark portréfestő; Sadvosky Antal ügyvéd; a tolvajjá lett evangélikus Kämiker Henrik sütősegéd vagy a 29 éves korára már megözvegyült, két gyermekes, lopásért 8 napi fogházra ítélt, római katolikus cseléd, özv. Reszt Józsefné Szabó Róza. A névükkel fennmaradt segédek és cselédek mellett minden bizonnyal még

sok száz nem zsidó alkalmazott szorgoskodott az Orczy-házban.

Zsidó gazdasági, szociális és kulturális központnak tekintették az Orczy-ház kávéházát, amelynek látogatói elsősorban, de nem kizárólagosan zsidók voltak. 1850-67 között a katolikus Dörschug János volt a bérlője. Bevilacqua Borsody Béla emlékezett meg arról, hogy adományaiért hálából az Orczy-házi zsinagógában – nem ismert melyikben – emléktáblát állítottak neki.

Az Orczy-ház és környéke az 1848-as tavaszi pogromok idején súlyos támadásokat élt át, amikor a zsidók maguk védekeztek a támadók ellen. Az 1919 utáni szélsőjobboldali hullámban egyetemi hallgatók, „ébredő magyarok” több támadást vezettek Belső-Erzsébetváros zsidói ellen, ahol mind a zsidó munkások, mind a

kivezényelt karhatalom szembeszálltak a pogromlovagokkal. Az Orczy-ház környékén rendszeresen posztoló rendőrrel kialakult jó kapcsolat jelzi, hogy az épület zsidó lakói tágabb környezetükkel is harmonikus viszonyban éltek, és a béke öreit életükben és halálukban is megbecsülték. Ennek példája Az Est-ben 1922-ben megjelent hír:

„Meghalt egy kötelességtudó rendőr. Németh V. Ferenc rendőr a Váci-ut 110. számú házban levő lakásán meghalt. Bátor és kötelességtudó ember volt, a ki éberrel vigyázott a közrendre s kötelessége teljesítése közben nem egyszer forgott életveszélyben is. Legutóbb az emlékezetes király-utcai verekedésnél tüntette ki magát, a hol társával, Antimovics rendőrrel merészen szállott szembe egy botokkal, revolverekkel felszerelt nagyobb verekedő csoporttal. Legtöbbször az Ankerpalota és az Orczy-ház környékén teljesített szolgálatot s e két ház kereskedői most 5200 koronát küldtek Az Esthez az elhunyt rendőr özvegye és árvái részére.”

Az 1930-as évekre mindenki számára nyilvánvalóvá vált, hogy az Orczy-ház az eredeti formájában menthetetlen. Az „óránként egy arany” bevételt hozó, legendás állapot már régen a múlté lett, a forradalmi években a lakók egyszerűen nem fizettek bért, a házat pedig a tanácskormány államosította is. Egyre több lakás állt üresen, s az itt maradottak megöregedtek, elszegényedtek. Előfordult, hogy egy-egy bajba került lakó bérét szomszédai adták össze. A textilszakma népes képviselői bizakodtak legtovább, hogy a házat nem fogják lebontani. Bár a tulajdonosok átépítési próbálkozásait a főváros megakadályozta, végül mégis Budapest indította el az Orczy-ház lebontását. 1937-ben tűntek el ódon falai a Kiskörútról.